

Bilag 3

Udvalget vedrørende analyse af demokrati og magt i Danmark

Henrik Jensen

udvalgssekretær, PhD

Folketinget, februar 1996

NOTAT

INTERVIEW MED GUDMUND HERNES OM DEN NORSKE MAGTUDREDNING

Gudmund Hernes er helseminister og tidligere kirke-, uddannelses- og forskningsminister. Han har været professor i Bergen og Oslo og har bl.a. en Ph.D.-grad fra det amerikanske Johns Hopkins University på en afhandling om Stortingets stående udvalg. Gudmund Hernes var sammen med Johan P. Olsen primus motor i den norske magtudredning.

»Hvorfra kom ideen og initiativet til den norske magtudredning?«

»Ideen kom fra, hvad der på norsk blev kaldt 'tænkeloftet', som var et socialdemokratiske programudvalg. En sådan udredning var faktisk en del af Arbeiderpartiets 100-dages program ved Stortingsvalget i 1969, men magtudredningen begyndte først i september 1972. Det var i øvrigt den socialdemokratiske regering Brattelis sidste beslutning, før den måtte gå af efter folkeafstemningen om EF i september 1972.«

»Hvordan kom politikerne ind i billedet, og hvori bestod den skepsis, som blandt andet nogle borgerlige politikere gav udtryk for?«

»De andre partiers skepsis lå først og fremmest i deres frygt for, at den socialdemokratiske regering ville bruge projektet politisk, altså en slags 'politisk inficeret' forskning og analyse af det borgerlige samfund og af de interesser, som de borgerlige partier repræsenterede. Organisatorisk kom denne skepsis til udtryk ved, at magtudredningen ikke bare havde en 3-mands forskergruppe i spidsen; den havde også tilknyttet et politisk sammensat rådgivende udvalg. Reelt måtte den nye regering, som kom til efter EF-valget i 1972, vælge mellem enten at stoppe magtudredningen eller sørge for, at den ikke fik en politisk uacceptabel slagside. Det var også medvirkende til, at det

12 mand store rådgivende udvalg senere blev udvidet og endte med at være dobbelt så stort.«

»Fik den politiske skepsis og rådsgruppens aktiviteter nogen betydning i praksis i form af begrænsninger på forskningsfriheden?«

»Nej, det havde ingen betydning. Derimod fik det konsekvenser på to andre måder: Den ene var, at den bredere politiske sammensætning af rådsgruppen gav os større legitimitet, hvilket var nyttigt i nogle sammenhænge. For eksempel så rådsgruppen vores spørgeskemaer, før vi sendte dem ud. Vi kunne så henvise til, at rådsgruppen havde sagt god for skemaerne, når eventuelle skeptikere senere skulle overtales til at udfylde dem. Den anden rolle, som det spillede, var, at vi to gange om året over for rådsgruppen måtte fremlægge vores forskningsplaner. Det betød, at vi et par gange om året var tvunget til at gøre intern status og planlægge og gennemtænke vores aktiviteter.«

»Efter magtudredningens afslutning skrev du en bog, 'Oss i mellem', om regering og Storting, som bygger på magtudredningens materiale, men i selve magtudredningens publikationer optræder Stortinget og dets partigrupper kun i meget begrænset omfang. Hvad er forklaringen på det?«

»Jeg var før og under magtudredningen med i den såkaldte 'Levekårsundersøgelse'. I den sammenhæng publicerede jeg en rapport, 'Demokrati og politiske ressourcer', som faktisk inddrog partierne, den politiske deltagelse og fremkomsten af organisations-samfundet. Det var nærmest lidt af et tilfælde, at rapporten ikke også blev publiceret som led i magtudredningen. Hertil kom så, at Stortinget ikke spille-